

جایگاه هندسه مقدس در بازشناسی هویت معماری سنتی ایران

سمیه موسویان*

E-mail: m.moosaviyan@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۶/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۸/۱۹

چکیده

مفهوم هویت، عناصر و مقوله‌های گوناگونی را دربرمی‌گیرد و هنرهای سنتی همواره یکی از بسترهای شناخت هویت ایرانی بوده است. معماری سنتی به‌عنوان محسوس‌ترین و قابل‌درک‌ترین بخش از هنر ایرانی در ساحت عناصر و ساختارهای فیزیکی گوناگونی به منصفه ظهور رسیده که به‌عنوان عناصر هویت‌بخش بر «روح مکان» معماری ایرانی اثرگذار بوده‌اند. یکی از این عناصر به‌صورت نماد تصویری و مفهومی در قالب «هندسه مقدس» ظهور می‌کند. «هندسه مقدس» به‌عنوان برترین صورت نمادین در قالبی مادی به بهترین وجه در ساختار معماری سنتی ظاهر شده و هویت معماری را تحت تأثیر قرار داده است. حال این سؤال مطرح می‌شود که تزئینات هندسی چه نقشی در هویت‌سازی معماری سنتی ایران در دوره اسلامی دارند؟ و چه مفاهیم و صورت‌هایی در هندسه مقدس، عوامل هویت‌ساز معماری سنتی محسوب می‌شوند؟ این تحقیق بر مبنای پژوهش تفسیری و به روش کیفی جهت ارائه مدلی برای ترسیم نسبت میان هندسه مقدس و مؤلفه‌های هویت‌ساز آن انجام شده است. در نهایت این نتیجه حاصل شد که حضور اشکال هندسی در تزئینات معماری سنتی به مثابه زبان نمادینی عمل می‌کنند که با بیانی مفهومی، تجربه زیبایی‌شناسانه‌ی خاصی از مکان را در اختیار انسان قرار می‌دهند. «این‌همانی» حاصله از این تجربه زمینه‌ساز هویتی معنادار برای معماری سنتی بوده است. بدین معنا که همخوانی هندسه مقدس با هویت انسان موجب تداوم ارتباط میان انسان و مکان می‌شود، مکانی که هویتش با هویت معنایی انسان سازگار است؛ به طوری که شاخصه‌های کالبدی، عملکردی و معنایی هندسه مقدس حامل پیام و معنایی می‌شود که به هویت معماری سنتی معنا می‌بخشد.

کلید واژه‌ها: هویت، نقوش هندسی، هندسه مقدس، معماری سنتی.

* پژوهشگر دکتری معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، نویسنده‌ی مسؤل